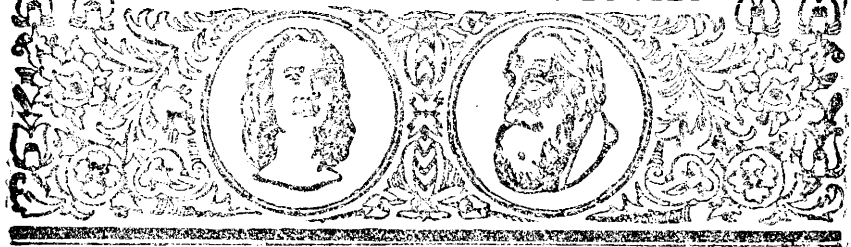

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSOS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapította: DR. BOROS GYÖRGY.

Október 6.

A mai nap október hatodika, a magyar nemzet történetében sötét betűkkel van beírva. Ezen a napon a tiszteres ellenséggel is győzelmesen szembeszálló hősiességű magyar honvéd hadsereg felülmúlhatatlan bátor vezéreit, tábornokait gyalázatos módon föbelőtték, avagy felakasztották. Tizenhárman voltak ők a bátrak, a félistenek, kiknek meg kellett halniok, mert magas eszmékért, a magyar szabadságért, egyenlőségért és testvériségért éltek, küzdöttek és győzelemről-győzelemre vezették félelmet nem ismerő dicső honvédeinket.

Az 1848—49 évek az európai népek és nemzetek szabadságmozgalmának az évei voltak. A hosszú évszázadok alatt zsarnokaiktól elnyomott népek: a franciák, németek, osztrákok, magyarok fölkeltek és fegyvert fogtak kegyetlen zsarnok elnyomók ellen.

A magyar nemzetnek a mohácsi vész óta nem voltak igazi vérbeli magyar királyai. Az osztrák Habsburg-család tagjai ültek a magyar királyi trónon. És ezek a királyok rossz osztrák tanácsosaikra hallgatva, a magyar népet elnyomták, jogos kívánságaikat nem teljesítették, sőt igen gyakran meg sem hallgatták.

A magyar nemzet nagyjait, Kossuth Lajost, Batthyány Lajost és másokat börtönbe dobták. És megtiltották a magyar hazafias munkák kiadását. A nemzetiségeket; a szerbeket-horvátokat-tótokat és románokat reánk úszították, ezért mondotta a magyar nemzet lánglelkű költője, Petőfi: „Te rác, horvát, német, tót, oláhság, mit marjátok mindnyájan a magyart“...

Oly szomorúvá és sötétté tették a magyar nép életét, mint az elmúlt kegyetlen 22 év alatt a miénk volt. Miképpen nekünk,

ügy nekik sem volt egyetlen nyugodt, biztos napjuk; porosz-
lók leskelődtek ablakaik alatt, nem tudták melyik pillanatban
csap le rájuk Damokles kardja. De amidőn legnagyobb volt az
elnyomatás, az üldöztetés, előállottak a Petőfik, a Jókaiak, Vas-
váriak, Egresik, Irinyik, Nyárik és megannyian, felhangzott Pe-
tőfi ajkáról a Nemzeti dal: *Talpra magyar, hív a haza...* Meg-
szerkesztették a 12. pontot, mely a magyar nemzet kívánságát
foglalta magában: Legyen sajtó szabadság, felelős miniszté-
rium, törvény előtti egyenlőség, magyar hadsereg Unió, vagyis
egyesülés Erdéllyel. Végeláthatatlan tömegben zúgták az
egyenlőség, szabadság és testvériség szent szavait. Kiszabadí-
tották a magyarságért börtönben sínylődő Táncsics Mihályt
és vállaikon hordozva örömmámorban égve ölelték és csókolták
egymást a magyarok 1848 március idusán.

Igy indult el az 1848—49 magyar szabadságharc, melynél
szebb, magasztosabb nem volt soha. Mint rohant a honvéd az
öt százfelől mardosó szerbekre, horvátokra, tótokra, románok-
ra és az őket reájuk üszítő osztrák zsoldosokra! Miképpen ver-
te szét a tiszteres ellenséget Vácnál, Nagysarlónál, Isaszegnél,
Szenttamásnál, Szolnoknál és annyi, meg annyi más helyeken!

Hősök, oroszlánok voltak ők egyen-egyen. S már Bécszet fe-
nyegették, amikor a kétségbeesett bécsi kamarilla Miklós orosz
cártól könyörgött segítséget. Kétszázezer emberrel és meg-
számlálhatatlan ágyúval tört be a muszka az amúgyis túlerő-
vel küzdő magyar honvédekre és egyszerre három oldalról tá-
madta meg őket.

Küzdött a maroknyi honvédcsapat minden egyes tagja.
Úgy rohantak előre, mintha nem is emberek, de félistenek let-
tek volna. De ha tizet levágtak, száz állott helyettük s végül is
1849 augusztus 13-án Világosnál Görgey fővezér letette a fegy-
vert az oroszok előtt.

Ez a nap volt csaknem húsz éves magyar éjszakának szo-
morú kezdete, a magyar vérre hiéna módjára szomjúhozó osz-
trák táborszernagy elfogatta a tizenhárom magyar tábornokot.
Arad várába záratta és annak dacára, hogy Rüdiger orosz-fő-
vezérnek megígérte, hogy szabadon bocsátja őket, mind a 13-at
halálra íteltette és október hatodikán kivégeztette. Hogy gaz-
tettét még jobban befekettítse, csak négyet lövetett főbe, kilen-
cet pedig felakasztatott.

Ma, amidőn kilenevenkét év múlva, szomorú, de büszke em-
lékünnepet ülünk, jertek elénk ti fényes alakok, hadd idézzük
emlékezetünkbe és leborulva foglaljuk imába dicső neveiteket,
s igyekezzünk lelki szemeink elé állítani hősi alakotokat.

Jertek először ti négyen: *Kis Ernő, Schweidel József, Des-
seffy Aurél és Lázár Vilmos*, kik kegyelemből golyóáltali ha-
lált szenvedtetek és jöjjetek sorban ti kilencen: *Aulich Lajos,
Damjanich János, Knézich Károly, Láner György, Nagy Sán-
dor József, Laininger János, Pöltenberg Ernő, Török Ignác és
Vécsey Károly gróf.*

Jertek mindnyájan, mind a tizenhárman, *ti aradi vértanúk!* Ti vagytok a magyar nemzet igazi szentjei. Jertek és vésődjetekek úgy a mi lelkünkbe, hogy onnan soha semmi ki ne mosshasson!

És ha jönni fog olyan idő, amidőn a magyar karddal a kezében kell határt szabjon magának, jertek és vezessetek minket csatáról-csatára, diadalról-diadalra, míg a régi bércek ormain lengnek lobogóink.

Mi pedig boruljunk le csodálatos nagyságuk előtt, adjunk hálát a jóságos Istennek, hogy nekünk adta és gondolatban elzarándokolva, a még mindig idegen hatalom kezében lévő magyar földre, az aradi vesztőhelyre, hódolatunk babérkoszorúját helyezzük az aradi tizenhárom örökéletű sírhalmára.

Lőfi Béla.

Egyházépítés.

II.

Jelentés a Berde-Bizottság eddigi működéséről.

Amint az előbbi számunkban közzétett főgondnoki felhívásból kedves olvasóink tudomást szerezhettek egy nemes célt szolgáló egyháztámogató bizottságnak, a Berde-Bizottságnak megalakulásáról, most örömmel és meglelégedéssel számolunk be e bizottságnak eddigi, minden szempontból sikeresnek mondható munkájáról. A kitűzött cél érdekében évenként mintegy 20 ezer pengőt kell összegyűjteni, ami magában véve is olyan nagy feladat, hogy azt egy ember, vagy néhány ember semmiképpen sem tudná sikeresen elvégezni. Ezért a bizottság albizottságokat alakított s mindegyik albizottság élére vezetőt választott, akik felelősök a rájuk háruló feladatok elvégzéséről.

I. Iparos és kereskedő nevelő-bizottság. Feladata az iparos-és kereskedőtanoncok toborzása, elhelyezésük, nevelésük felügyelete, anyagi támogatása és önállósításuk elősegítése. Vezetője Müller Géza.

II. Családok megszervező bizottsága. Egyeseknek, családoknak, nemzetiségeknek megnyerése oly irányban, hogy gimnáziumainkban egy-egy gyermek neveltetési költségét vállalják. Vezetője dr. Mikó Lőrincné.

III. Egyházközségek szülőtteinek bizottsága. Feladata egyházközségenként megszervezni az illető egyházközségekből bármilyen pályára tehető elszármazottak tömegét, annak érdekében, hogy az illetők vállalják szülőotthonuk egy-egy ifjának neveltetési költségeit. Vezetői Márkos Albert és Gálffy Mózes tanárok.

IV. Egyházközségek bizottsága. Főadata egyházközségenként a lelkészek segítségével egy egyháztámogató bizottság

megszervezése az illető eklézsia valamely szegény negyed-, fél- vagy egész neveltetési költségének előteremtésére. Vezetője id. Hadházy Sándor.

V. Közületi segélyszerző bizottság. Feladata közületek, így város, bankok, jótékonyági egyesületek, stb. támogatásának megszervezése. Vezetője ifj. Hadházy Sándor.

VI. Tanárok és diákok bizottsága. Feladata a diákok és tanárok szervezése, annak érdekében, hogy egy gyermek évi neveltetési költségei előkerüljön. Vezetője a kolozsvári gimnáziumban Márton Sámuel, a kereszturi gimnáziumban pedig Árkosi László tanárok.

VII. Véndiákok bizottsága. Feladata a cél érdekében a kolégiumokból kikerült vendiákok megszervezése. Vezetői a mindenkori gimnáziumi igazgatók.

VII. Felügyelő gondnokok bizottsága. Vezetője Gelei József.

IX. Gondozó bizottság. Feladata a közpénzen neveltek erkölcsi, lelki gondozása s ezen át az egyházi életért lelkesedő áldozatkész fiatalságnak felnevelése. Vezetője Benczédi Pál valóságos tanár.

A Berde-Bizottság elnöke pedig dr. Gelei József egyházi főgondnok, egyetemi tanár, alelnökei dr. Mikó Lőrinc kir. táblai tanácselnök, dr. Gál Zsigmond börgyári igazgató, titkára és jegyzője Bodor András gimnáziumi tanár.

Mindezen bizottságoknak az a feladata, hogy megmozgassák e szent cél érdekében egész unitárius közösségünket s áldozatos munkájukkal lehetővé tegyék egy erős, öntudatos, magyarul érző és gondolkozó unitárius középosztály kiépítését.

Az eddig elért eredmény a legszebb reménnyel kecsegtet: ugyanis a bölöni Mikó-család magára vállalta egy, a főtisztelendő Püspök úr egy, Arkosról elszármazottak egy dr. Veress Gábor kormányzó főtanácsos egy, a felügyelő-gondnoki kar egy, a Nőszövetség egy, a gimnáziumok tanárai és diákjai egy-egy, egy magát megnevezni nem akaró közület három, egy másik magát megnevezni nem akaró közület öt gyermek tanítási költségeit. Ezenkívül dr. Tóth György egy gyermek neveltetési költségének felét s Kelemen Lajos a felügyelő-gondnoki részén kívül egy gyermek konviktusi költségeit is magára vállalja. Ezek az adatok fényesen bizonyítják, hogy a Berde-Bizottság megmozdulásának meg volt a maga eredménye, mert már ebben az iskolai évben is 16 szegénysorsú unitárius gyermek tanítása magától megoldódott.

Ezuttal is kérjük az unitárius társadalmat, hogy kiki tehetőségéhez képest járuljon hozzá ehhez a nagy célhoz s szíves adományát felajánlani mielőbb megtenni szíveskedjék. A felajánlásokat a megfelelő bizottság elnökének kérjük bejelenteni a felajánlott összeget pedig közvetlen az Egyházi Pénztárba szíveskedjenek küldeni. (B. A.)

J E L E S E I N K.**Dr. Tóth György ny. kúriai bíró.**

Dr. Tóth György egyházi tanácsos afiát a Kormányzó Úr Öfőméltósága a Magyar Érdemrend középkeresztjével tüntette ki abból az alkalomból, hogy a m. kir. Kúria bírói székéből nyugalmába vonult. Ez a kivételes kitüntetés méltó elismerése azoknak a nagy érdemeknek, melyeket dr. Tóth György atyánkfia a magyar igazságszolgáltatás és a jogtudomány terén hosszú éveken át fáradhatatlan munkásságával és kiváló szakismere- teivel szerzett. Maga a legfelsőbb bíróságnak elnöke úgy emlé- kezett meg róla, mint a Kúria elméleti képzettségben és gyako- rlati tapasztalatokban egyaránt kimagasló, bölcs ítéletbírá- járól, akinek munkásságát áldozatkész odaadás, kivételes buz- galom és a bírói hivatásért való őszinte lelkesedés jellemezte s hosszú igazságügyi pályafutása során mindenkor méltányos- ságra és igazságra, egyben pedig a legmagasabb jogászai szín- vonalra törekedett s emelkedett szellemű és tudományos meg- alapozottságú munkásságával nemcsak hozzájárult a m. kir. Kúria ítélkezése színvonalának fönntartásához, hanem minden bizonynyal maradandót gyakorolt a magyar családi jog fejlő- désére is.

Mindnyájunk örömeire és az ifjú nemzedéknek például szol- gálhat az, hogy dr. Tóth György afia, a bölöni egyházközsé- günk szülötte, saját erejéből, páratlan szorgalmával és isten- adta képességeivel a közéletben ily magasra emelkedett s a köz javára tett szolgálataival a legfelsőbb körök teljes elismerését is kiérdemelte. Örömrünk annál bensőbb, mert dr. Tóth György atyánkfia egyházának is kiváló munkása, aki az E. K. Tanács- ban, jogügyi bizottságban, egyideig a püspöki titkári állásban, majd a budapesti egyházközség gondnoki tisztségében, a IX. egy- házkör Igazgató-Tanácsában és különösen az egyházjog mű- velése terén évek hosszú során át, maradandó értékű tevékeny- séget fejtett ki, s egyházszeretetének és áldozatkészségének is- mételten bizonyságait adta és adja.

Isten tartsa őt meg jó erőben sokáig, unitárius egyházunk javára!

Dr.

László Gyula ny. tanár, igazgatósági titkár.

Ki ne ismerné a kolozsvári unitárius gimnázium régi torna- tanárát, aki az 1900-as évek elején tünt fel Kolozsvárt s aki az unitárius tanuló ifjúságot oly sok diadalhoz juttatta a világhá- borút megelőző boldog béke időkben? Ő hozta Kolozsvárra leg- először a labdarugás és füleslabda játékot. Úgyes módszerének köszönhető, hogy az unitárius diákok a versenyeken mindig az élen voltak és sok diadalt arattak. Mint vívó mester is a leg- kiválóbbak közé tartozott.

Az idők múltak és rosszra fordultak, az unitárius diákok száma megcsappant a világháború szomorú befejezésével s a régi dicsőségnek is csak emléke maradt meg. A tornaversenyek már ritkábbak lettek, az idő erősen keletnek fordult s a harmincas években László Gyulának is nyugalomba kellett vonulnia a román törvények rendelkezései miatt. László Gyula azonban az új időkben is kapott kiváló feladatot. A kolozsvári unitárius gimnáziumban az igazgatóság titkárnak választotta. Erre a nehéz és sokoldalú állásra képesítette őt gyönyörű szép kézírása, rend- és munkaszeretete s ehhez párosult végtelen türelme. 1925-ben választották titkárnak s csak most szeptember 1-ével, 77 éves korában mondott le erről az állásról.

Lehetetlen meghatottság nélkül gondolni László Gyula tanár és igazgatósági titkár nyugalomba vonulásakor. Benne most az utóbbi időkben a hűség, pontosság és szolgálatkészség emberét tiszteltük és szerettük. Úgy őrizte az unitárius kollégiumot, mint a középkorban a domokosrendi barát a rendházat. Ott volt mindenkor az intézetben és mindenkinek mindenkor szívesen rendelkezésére állott.

Nem mindenki tudja, hogy ebben a szerény emberben igazán kiváló műveltség lakozik. Az egyetemen klasszika filológiát és teológiát tanult, kiváló sport ember lévén, tanárainak a tanácsára választotta a testnevelést élete feladatául. Németország több egyetemén és Budapesten készült elő a pályájára, melyet oly lelkiismeretesen és sikeresen betöltött.

Terünk nem engedi, hogy kiváló munkásságáról és felkészültségéről bővebben szölgünk. Arra még találunk alkalmat. Most csak azt kívánjuk megjegyezni, hogy munkakörétől való megválásakor is kiviláglott lelki világának teljes gazdagsága. Nem tudott megválni az intézettől, a tanuló ifjúságtól üres kézzel. Először két finom olasz vívó kardot és sisakot ajándékozott a tornaszertárnak. Aztán meg kb. 150 kötetet kitevő testnevelési szakkönyveit ajándékozta a kollégium nagy könyvtárának. Aztán meg dr. Gál Kelemen: A kolozsvári unitárius Kollégium története című kétkötetes művét ajánlotta fel jutalomkönyvül a következő évvégi vizsgára egy jó tanulónak. Igen, ezt a szeretet művelte. Az a szeretet, amely László Gyula tanárt arra készítette, hogy nyugalomba vonulása után is gondoskodott a kiváló tornászok jutalmazásáról. Minden vizsgakor tekintélyes összegeket gyűjtött össze, hogy a versenyzők ne versenyezzenek hiába.

Meg vagyunk győződve, hogy az ő munkája sem volt hiábavaló. A szeretet által sugallt munka sohasem hiábavaló. László Gyula tanárt és titkárt, a hűségnek és szolgálatkészségnek igazi példányképét a tanítványok és barátok nagy seregének szeretete és megbecsülése veszi körül. Adja a jó Isten, hogy az őt körülvevő szeretetet még sokáig élvezhesse ebben a földi életben.

B. P.

Események egyházközségeinkben.

Országzászló-avatás Székelykeresztúron.

Rákoscсaba pestmegyei népes község a visszacsatolás után nemsokára testvérközséggé fogadta Székelykereszturt, jelentős járási székhelyét és egyidejűleg felajánlotta a saját költségén megépítendő Országzászlót. Az Országzászló, mely a testvérközség zászlójának a mintájára, székely motivumokkal áttűzdelve készült el, szeptember 14-én került felavatásra.

Megelőző nap délután érkezett Rákoscсaba 52 tagú küldöttsége, hogy személyes ittléttel és az élőszo erejével fejezze ki együttérzését és ölelje keblére a felszabadulás után lábadozó székely-magyar testvért. A küldöttségben képviselve volt Rákoscсaba minden társadalmi eleme: közigazgatás, egyházak, iskolák, iparosok, gazdák, kulturális egyesületek, frontharcosok, leventék és a családok nevében a lelkes, szép, magyar asszonyok.

Erkezéskor a piactér minden házán lobogó lengett és a községi képviselőtestület, valamint a százakra menő közönség élén dr. Ferentzi Pál főszolgabíró meghatottan köszöntötte a vendégeket, akiknek a nevében Harsányi László gödöllői főszolgabíró válaszolt közvetlen szavakkal úgy, ahogy a testvér testvérral szokott beszélgetni. Ennek az ölekezésnek a jegyében folyt le a kaszinóban a tovább ismerkedés s mire a vendégek a kijelölt szállásokon pihenőre tértek, nem volt itt idegen senmi, mintha otthon lettek volna“.

Másnap, vasárnap reggel a keresztúri fuvós zenekar ébresztette a várost ünneplésre, miközben szitáló esőben jöttek a közeli községek székelyi zenekarokkal, hogy lerójják a hódolatot a központi zászló előtt. Mire a három templomban véget ért az Országzászló ünnepségbe bekapcsolódó vasárnapi istentisztelet, ezrekre menő tömeg hullámozott a tágas piacon. Ott láttuk vármegyénk előkelőségeit, közöttük dr. Sebesi Ákos főispánt. A felhős ég alatt, a csatakos utat megszínesítette a félezernyi székely leány ruháinak villogása és közöttük a testvérközségből érkezett asszonyok drága díszmagyar ruhái.

A Himnusz eléneklése után mély, áhítatos csendben áldották meg a kat., ref. és unit. lelkészek az Országzászlót, valamint a testvérközség által most hozott gyönyörű nehézselyem lobogót. Az ünnepélyt megnyitó beszédet dr. Ferentzi Pál főszolgabíró tartotta. Visszavitte az emlékezetet a forradalmi időkre, amikor a magyar eldobta a fegyvert és a rongyosan beözönlő idegen katonák magukra öltve örizetlen hagyott katonai raktáraink ruháit, a magyarok gúnyjára táncot jártak itt a védtelen piacon. Atyai hangon figyelmeztette a székelyt, hogy az Isten kegyelméből visszakapott földön legyen egységes és áldozatkész. „Egy évvel ezelőtt is azt mondtuk: egyszer

eszünk egy nap, csak újból legyen magyar világ. Ha szükség, tudjunk lemondani a kenyér egyik feléről s ha a haza úgy fogja kívánni, az életről is". A beszéd hatását fokozta az iparos dalárda éneke. (Deák G.: A mi hitünk.) Ez, valamint a másor pontjai közé illesztett többi ének: Székely himnusz (Ref. dalárda, vezette Szakál István), Hiszekegy (Kat. dalárda, vezette Farkas G.) szerves egységben tartották és művészi szépségekkel telítették az ünnepséget.

Az ünnepi beszédet nagy és mély hatással Péter Lajos, főgimnáziumi tanár tartotta. A beszédet naptárunkban egész terjedelmében közöljük.

Az Országzászlót, a lobogóval együtt Csorna Lajos rákoscsabai főjegyző adta át lelkes szavak kíséretében a testvér községnek. A nagy lendülettel előadott, a szív őszinte, alföldi magyaros érzésével átaranyozott beszéd egyenes utat talált a székely szívekhez és testvéri örömkönnny ragyogott a szemekben. A meghatódásnak Demeter Andor keresztyúri főjegyző adott kifejezést, tolmácsolva a község polgárainak háláját és köszönetét.

Ez előzmények után következett az Országzászló felavatása, melyet a központi kiküldött dr. Csiki Gábor, a község szülötte végzett. A temetőbe vitte az első útja, úgymond, hogy az újból szabaddá tett földön emlékezzék a pihenő ősökrol. Aztán beszélt az élő székelyekrol, akik rajokban szálltak ki innen, hogy a székely tehetség alkotásaival, munkájával elárasszák a magyar földet: a hivatalokat, a tudomány csarnokait, az akadémiát, az alkotó művészet tereit. Hiszi, hogyha már régebben az ipar és a kereskedelem útjára állították volna a székelyt, akkor ma nem volna zsidókérdés. Mert a székely rátermettség és szívósság magyar kezekbe szorította volna át a gazdasági életet. Legyen ez az Országzászló a székely alkotni tudás szimbóluma és annak a kifejezője, hogy a politikailag, földrajzilag, gazdaságilag és tradíciójában az Isten által egységesnek alkotott Erdély földjét így kettéhasítottan, szét darabolva, maga a jó Isten sem fogja eltérni. E szent meggyőződésünkhöz kapcsolott székely akarással húzzuk félárbócra a magyar lobogót.

E jeladó szavakra a Hiszekegy hangjai mellett megindult felfelé az árbócra a magyar zászló. Lelkesen tapadt rá a sok-ezernyi szem. Aztán hálás szemmel nézett a közönség a rákoscsabaiak csoportjára, akik az ajándékot hozták. A lobogó egyik oldalát az angyalos magyar címer, a másikat a testvérközségek címerei művészies hímzésű és rajzú girlanddal összekapcsolva díszítik. Mintha két országrész fogta volna meg egymás kezét, hogy el ne eressze.

A beszéd hatása Sára Jenőné főmérnökne nagyszerű szavalatában csattant ki. A csiki csepesz alatt parázsló szép székely arcáról a lelkesedés pírja átömlött a hallgatóság arcára. Megható jelenet volt. A rákoscsabaiak gondoskodtak még arról

is, hogy a székely ifjúságot erősebb szalakkal fűzzék magukhoz. Ebből a célból is Tóth József egyetemi hallgató saját lendületes költeményének szavalása közben levante zászlót adott át a keresztúri leventéknek. Szakál István levante parancsnok hálás köszönettel vette át a zászlót azzal az ígérettel, hogy a zászlót az ifjúság mindhalálig megvédelmezi.

A zárójelenet következett ezután: az Országzászló megkoszorúzása. Egymásután lépett fel húsz egyesület kiküldötte a zászlótalapzat lépcsőin, hogy virágerdőbe borítsák a turul madár körül a hargitai trachitból készült emléket. Mikor az emlék virágpompában ragyogott, felhangzott a közönség ajkán a Szózat. Még egyszer rátapadtak a szemek a nemesen egyszerű emlékre, melynél szerényebb igényű helyeken nincsen szebb, ahogy mondják az országjárók.

A rákoscabaiak másnap délután kedves emlékekkel, a keresztúriak meleg szeretetének kíséretével utaztak haza és Jakab János ny. járásbíró, községi bírónak előbb elmondott emeszavainak emlékével:

Vigyétek haza, az alföldi tájakra a hírt, hogy találtatok itt egy népre, mely szegény, de elszánt az élet iránt. Mondjátok meg otthon a gyermekeiteknek, hogy a székely gyermekek együtt nőnek velük a magyar zászló fényében. És ha felnéztek a csillagos égre, lássátok meg a Tejutban Csaba vezért, akinek a nevét a községetek viseli, a vezért, aki minket székelyeket 1500 év előtt idevezérelt a Hargita lejtőire. Isten éltesse Rákoscsaba községet!"

Hargita.

Homoródalmás község népének és egyház-községének negyes ünnepe.

Homoródalmás község lakószai és unitárius hívei a felszabadulás ünnepét az első évfordulón azzal tették a maguk számára örökre emlékezetessé, hogy ezen a napon leleplezték a világháboruban elesett hősök emlékére két évvel ezelőtt emelt emléktáblát és ekkor avatták fel a méltóságos dr. kálnoki Bedő Sándor úr által adományozott díszes országzászlót s adták át a Magyar Asszonyok Nemzetvédő Szövetségének adományát egy sok gyerekes magyar unitárius anyának.

Az ünnepségen részt vettek Bíró István főrendiházi tag, Szentkirályi Kálmán alispán, Balla Miksa járási főszolgabíró, egy alezredes, Bálint Ödön körü esperes és még sokan a vidék érdeklődő értelmisége és gazdatársadalma részéről.

Az ünnepségs első része az unitárius templomban folyt le, mely ez alkalommal zsufolásig megtelt a vidékről idesereglettekkel és a helyiekkel. Bálint Ödön körü esperes áhítatos imája után magas szárnyalású beszédében áldozott a hősök emlékének s buzdított a kötelesség olyan húségs teljesítésére, mint tették azok, akiknek nevét ma csak áldva tudjuk emlegetni. A leleplező beszédet Szabó Áron volt tűzharcos, tart. törzsörmes-

ter tartotta s idézte a hős bajtársak emlékét, majd Simén Domokos helyi lelkész ismertette a tábla felállításának történetét. Furcsa, kisebbségi ízű történet ez, mely rávilágít a román hatóságok szellemére. Megtudtuk az ismertetésből, hogy az egyházközség Nőegylete még 1933-ban tervbe vette volt, hogy egy szép és nagyszabású emlékoszlopot állít fel a községből hősi halált halt valamennyi nőnek az emlékére, felekezeti és nemzetiségi különbség nélkül, azonban a beindított gyűjtéseket a hírhedt Cionca főszolgabíró leállította s az építést megakadályozta. Amikor a községben a román templom épülni kezdett, a helyi lelkész félve attól, hogy az épülő román templom közelében fogják elhelyezni az emlékművet s azt is román nemzeti cél szolgálatába fogják állítani, a legnagyobb titokban tárgyalásokat kezdett kőfaragó mesterekkel s tervéhez megnyerte a köri esperes és a gondnokok támogatását, titokban levívta Zsakó Kálmán marosvásárhelyi kőfaragó mestert és vele megkötötte a szerződést. A titkolózásnak tényleg volt is haszna, mivel az ügy nyilvánosságra jövetelével azonnal jelentkezett a községi jegyzői hivatal s arra akarta kényszeríteni, hogy az egyházközség nevében mondjon le az építésről és a község által építendő emlékoszlophoz járuljanak hozzá s csak a lelkész határozott fellépésén múltott, hogy a beindított tábla ügye kútba nem esett. A hősöknek közeli rokonai által elmondott versek tették az ünnepélyt még meghatóbbá.

A templomból a templom előtti téren felállított országházslóhoz sorakozott fel a közönség, hol az adományozott képviselő helyi lelkész adta át s Bartha Zsigmond helyi jegyző vette át a zászlót, mely ezután Homoródalmás község népének is a magyar egységet, a magyar összetartást és az ezekből származó diadalmas magyar feltámadást fogja hirdetni.

Igen jellemző és érdekes az a tény, hogy amit a székely néptől tőle idegen célok szolgálatára erőszakoltak ki, ma abból az országházsló talapzata épült, hogy örök időkre a magyar kötelességekre, a Kárpátok ormán váró beteljesülésre figyelmeztessen.

Bíró István főrendiházi tag gyönyörű beszédben ismertette a zászló örök időkre szóló elkötelezését. Szavalatok és hazafias énekek eléneklése után sor került az ünnepség igen megható részére, amikor Bartha Zsigmond helybeli jegyző afia átadta Pálffi Dénesné 10 gyermekes családjának a Magyar Anyák Nemzetvédő Szövetségének kitüntetését és 25 pengő adományát, melyet Szentkirályi Kálmán alispán úr 50 pengőre egészített ki. Nébel Sándor kispazda beszéde igen hűen fejezte ki a lakosság igazi lelki örömét s az elhangzott szavalatok lelkes örömet öntöttek a jelenlevők lelkébe.

A felejthetetlen ünnep társas vacsorával ért véget s népünk azzal a boldog tudattal gazdagodott, hogy a felszabadulás egyúttal az építés, a köz előmenetelének régóta óhajtott lehetőségét is meghozta.

Őszi idő.

Őszi idő, hull a levél, ide-oda fúja a szél, kergeti,
Egészen a temetőig társaihoz pihenni.
Sárga az út s hol viszi, ölelgeti, le-leteszi, felveszi,
Úgy kíséri, mint egy anya, ki gyermekét temeti...
És csak gyűlnek, gyülekeznek a lehullott falevelek szép rendben
S mindig több lesznek a fejfák a temető széleken.

Szigethi Zoltán.

Egyházi és iskolai hírek.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR választásának megerősítése. Magyarország Kormányzója a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter előterjesztésére *Józan Miklós* budapesti esperesnek, volt püspöki vikáriusnak a Magyarországi Unitárius egyház püspökévé történt választását megerősíteni és az általa leteendő hűségi eskű átvételére dr. *Mikó Ferenc* ny. igazságügyminisztériumi államtitkárt megbízni méltóztatott. (Hivatalos Közlöny 19. sz.)

Meghívó.

A Dávid Ferenc-Egylet évi rendes közgyűlését november hó 15-én, délután 5 órai kezdettel, Kolozsvár, az Unitárius Kollégium dísztermében fogja megtartani, melyre a tagokat és az érdeklődő közönséget ezennel meghívom.

MŰSOR:**I Ünnepies rész.**

1. Gyülekezet éneke.
2. Ima. Máthé Zsigmond.
3. Elnöki megnyitó. Dr Kiss Elek.
4. Szavalat.
5. Felolvasás. Lőrinczy Mihály.
6. Szóló-ének.
7. Elnök bezáró szavai.
8. Himnusz.

II. Hivatalos rész.

1. Titkári jelentés.
2. Pénztári jelentés.
3. Alapszabály módosítása.
4. Választmány kiegészítése.

Kolozsvár, 1941 évi október hó 7-én.

Dr. Kiss Elek, ügyv. atelnök.

A BUDAPESTI D. F. EGYLET fennállásának 40-ik évét ünnepelte október hó 3-án magas színvonalú ünnepély keretében. Az anyaegyletet dr. Mikó Imre kiváló fiatal képviselő képviselte az emlékezetes gyűlésen. Jövő számunkban részletesen beszámolunk erről a nevezetes jubileumról.

JÓZAN MIKLÓS PÜSPÖK ÚR október 5-én tartotta lelkészi kibúcsúzó beszédet a Koháry utcai templomban, mely ma-

gasszárnyalású beszédet a rádió is közvetített s melyről a napi lapok is megemlékeztek.

AZ IDEI FŐTANÁCS IDEJÉT az E. K. Tanács november hó 16 és következő napjaira tűzte ki. E Főtanácsnak legnevezetesebb pontja lesz Józán Miklós püspöknek ünnepélyes felavatása és a hűségeskü letétele, melynek átvételére a kormány dr. Mikó Ferenc ny. államtitkárt, volt főgondnokhelyettest bízta meg.

A DÁVID FERENC EGYLET ELNÖKSÉGÉT felkérjük, hogy a közgyűlés előtt idejében küldjék be jelentéseiket a központi elnökséghez abban az esetben is, ha nemleges jelentést kell tenniük.

A KOLOZSVÁRI UNITÁRIUS KOLLÉGIUM GIMNÁZIUMÁBA beiratkozott 229 tanuló és 3 rendes korú magántanuló. A rendes tanulók között unitárius 155, a rendes korú magántanulók közül 1. I. osztályos van 32. A múlt évihez képest haladás állapítható meg.

TANÉVNYITÁS AZ UNITÁRIUS TEOLÓGIÁN. 1941 október 1-én d. e. 11 órakor tartotta az unitárius Teológia Akadémia évmeгnyitó ünnepségét. Józán Miklós püspök, dr. Gelei József főgondnok, dr. Gál Kelemen tanügyi főtanácsos, dr. Fikker János dékán, az Akadémia és Főgimnázium tanári kara mellett részt vettek a megnyitón a teológia akadémia jóakarói és jóbarátai. „Tebenned bízunk eleitől fogva“ kezdetű egyházi ének eléneklése után Gálfi Lőrinc teológiai tanár mondott imát; hálát adott a mi mennyei atyánknak, hogy ebben a zajló világban újra találkozhattunk és Isten jóra való segítségét kérte ezévi munkánkra. Dr. Fikker János dékán megnyitó beszédében feltárta előttünk azt az egyetlen valóságot, hogy csak akkor állunk hivatásunk magaslatán, ha bátor és merész kiállásunkkal apostolai leszünk magyarságunknak és hitünknek. Vári Albert teológiai tanár mély vallásfilozófiai gondolatokkal teljes felolvasásban „Isteni akarat és emberi akarat“ az ideális örök emberi arcot állítja elénkbe, mely egyúton jár a názáreti Mesterrel, Istennek tetsző életet élve ezáltal. Dr. Gelei József főgondnok búzdító és serkentő szavai szívünk mélyéig hatoltak, hogy még szentebb elhatározásként égjen bennünk a dolgozni akarás lobogó lángja. Végezetül Józán Miklós püspök főpásztori szavaival ajánlja kezünkbe a könyvek-könyvét: a Bibliát, mely a legjobb útjelző az emberiség számára és amely az első keresztyének törhetetlen hitével ajándékoz meg minket. A magyar nemzeti Himnusz eléneklésével ért véget a mindnyájunkat mély lelkimeгnyugvással eltöltő tanévnyitó ünnepség.

ÉVNYITÁS A SZÉKELYKERESZTÚRI GIMNÁZIUMBAN. A kolozsvári gimnázium évmeгnyitójáról röviden múlt számunkban megemlékeztünk. Most a székelykeresztúri gimnáziumunkról is megemlékezünk röviden. Ott is az évnyitó szeptember hó 15-én volt. A Himnuszt az ifjúság és a nagyszá-

mú közönség énekelte. Imádkozott buzgó lélekkel az új vallás-tanár: *Lőrincz László*. Gazdag tartalmú megnyitóbeszédet mondott dr. *Gálffy Zoltán* felügyelő-gondnok. Beszámoló, tájékoztató és buzdító beszédet intézett az ifjúsághoz dr. *Szolga Ferenc* tb. igazgató, igazgató-helyettes. Kiemelte beszédében, hogy mily nehéz viszonyok között kezdjük az új iskolai évet, mivel a fiatalabb tanárok katonai átképzése miatt, csak hat tanár van itthon. Az E. K. T. nevében lelkes szavakkal üdvözölte az évmegnyitó alkalmából a székely almamatert id. *Hadházy Sándor* e. pénztárnok, a keresztúri gimnázium vendiákja. Végül *Péter Lajos* tanár köszöntötte dr. *Szolga Ferenc* tb. igazgatót abból az alkalomból, hogy a 41-ik tanítási évét jó erőben, egészségben kezdi meg a mostani isk. évvel, mint intézetünk tanára. A közönség lelkesen ünnepelte a közszeretben álló, ma is fiatalos erővel tanító és nevelő tanárt. Az ünnepély a *Szózat* éneklésével ért véget. Beiratkozott 268 rendes tanuló. Ebből unitárius 167. Bennlakó 152. Örvendetesen gyarapodik az intézet létszáma, amely a román időszakban már 140—150-re apadt volt le.

A BERDE-BIZOTTSÁG felhívására eddig a szerkesztő tudomása szerint a következő adományok folytak be: dr. *Tóth György* ny. kúriai bíró 60 P. *Benczédi Gergely* emlékére, dr. *Barabássy Albert* felügyelő-gondnok 27 P.

HÁROM KERESZTELES ÉRDEKES TÖRTÉNETE. Ifj. *Gergely Ferenc* homoródkeményfalvi földművesnek és feleségének a megszállás ideje alatt három fiú gyermeke született. A család elhatározta, hogy a gyermekeket csak akkor kereszteli meg, ha a Székelyföld visszatér az anyaországhoz. Keresztapácul a Kormányzó Úr Öfóméltóságát, a miniszterelnököt és külügyminisztert kérték fel, akik elfogadták a keresztapaságot és a keresztelón három törzstiszttel képviseltették magukat. A keresztapák címerükkel ellátott arany emlékéremmel ajándékozták meg a megkeresztelteket.

A BERDE-BIZOTTSÁG NEVE. Dr. *Gelei József* főgondnok úr kezdeményezésére egy bizottság alakult, mint lapunk más helyén látjuk, a szegény jó tanulók segélyezésére. Midőn a bizottság kereste a nevet, *Bálint Domokos* tanár javasolta a Berde nevet. A bizottság egyhangúan elfogadta. Ez azt mutatja, hogy a Berde név nagy varázserővel bír. Reméljük, hogy a gyakorlatban is e név nagy eredményeket ér el.

PAP ISTVÁN jeles ifjút a kolozsvári Gazdasági Akadémián helyettes tanárrá nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk.

AJTAY MÁRIA középiskolai tanárnőt a dézsi polgári leányiskola igazgatójává nevezték ki. Sok szerencsét kívánunk az új munkakörhöz.

KÖNYVAJÁNDÉKOZÁS. Özv. *Hantz Jánosné* és *Hantz Piroska* néhai *Németh István* hagyatékából több mint 70 művet, továbbá három kötet kéziratot és nagyszámú kötött és kötet-

len folyóiratot ajándékoztak Kollégiumi Könyvtárunknak. Németh István alapos készültségét és emelkedett szellemvilágát tükrözik vissza e nagyobbára egyházi és bölcséleti művek. A nemes adakozók egyházszeretetről pedig az az elhatározásuk beszél ékesen, mellyel e nagybecsű műveket legméltóbb helyükre, kollégiumunk könyvtárába adták. Fogadják érte egyházunk hálás köszönetét. *Márkos Albert*, könyvtáros.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY. A lemondás folytán megüresedett *budapesti unitárius első lelkészi állásra* pályázatot hirdetek. A lelkészi állás javadalmazása az egyházközség által kiállított díj-levél szerint: *A) fizetés:*

szolgálati év	állami tisztv. fizetés
1—3	VII. osztály 3. fok.
4—6	VII. " 2. "
7—10	VII. " 1. "
11—13	VI. " 3. "
14—16	VI. " 2. "
17—20	VI. " 1. "
21—25	V. " 2. "
26— végig	V. " 1. "

az egyházközség pénztára terhére szolgálati éveinek megfelelően a fenti beosztás szerint.

Közlekedési segély havonta, 10 P. VII. fiz. sorozott lelkészeknek.

Keresztelési, esketési és temetési díjak, — stóla — az érdekeltek tetszése szerint.

Korpótlék és családi pótlék a vallás és közokt. minisztériumtól a fennálló törvényes intézkedések szerint.

B) Természetheni négy szoba, konyha, stb. lakás az V., Koháry-u. 4. számú házban a Keblitanács kijelölése szerinti lakásban. A lakás karbantartása és közüzemi költségei az egyházközséget terhelik, fűtése és világítása a lelkészt, valamint a nem gondos használat következtében beállott költségei is.

A pályázati kérelemhez csatolandó a szerv. törv. IV. 13. §. szerint: *a) szakvizsgálati bizonyítvány; b) szolgálati bizonyítvány eddigi működéséről; c) esperesi bizonyítvány arról, hogy a pályázó nem áll fegyelmi vizsgálat vagy ítélet alatt.*

A pályázati határidő: 1941 október 31.

A pályázati kérvény a Dunatiszamenti unitárius esperesi hivatalhoz küldendő be. (Budapest, Koháry-u. 4.)

Kelt: Kolozsvár, 1941. október hó. *Józan Miklós*, püspök.

LELKÉSZI JUBILEUM SIMÉNFALVÁN. Felemelő ünnepségek voltak aug. 3-án d. e. istentisztelet keretében a siménfalvi unitárius egyházközségnek. Szeretett lelkipásztorának, Pál Dénes lelkésznek 25 éves pap jubileumát ünnepelte. Egyházi beszéd után az egyházközség nevében üdvözölte Bán Ferenc gondnok ki beszédében érintette azt a munkásságot, melyet körültekintő gondossággal, józan ítélőképességgel közmegelegedésre ki-

fejtett az elmúlt 25 éven át. Isten segedelmét kéri a következő 25 évre is. Fazakas Dénes, mint szolgatárs és a helybeli tanterület nevében tolmácsolta jókívánságait. A nőszövetség nevében Jánosy Józsefné; a Leányszövetség nevében Vári Biri mondott alkalmi vers kíséretében nyújtotta át fehér virágcsokrárt az ünnepeltnek s gyönyörű énekszólójával Szabó Giza köszöntötte. Az ifjúság nevében Marosi Domokos méltatta érdemeit hű lelkipásztorának, mint az ifjúság vezetőjének. — Az iskolások nevében Szabó Bözske kívánt Istentől mindenjót, míg legkedvesebb pontja az ünnepségnek a kis óvodista Barabás Erzsike bájos megjelenése volt, midőn a pöttömnyi kisleány virágcsokrárt átadta, mely jelenet az egész közönséget meghatotta. Az ünnepelt meghatottan köszönte meg a nem várt megemlékezést, melyről nemis sejtett, mert, mint mondotta, nem engedte volna meg. A jó Isten a rendezővel volt s így a meglepetés sikerült. Válaszában visszatekintett a 25 éves lelkési pályafutásának kiemelkedő eseményeire, az üdvözlő szavakra egyenként válaszolt, különösen reámutatott az ifjúság fontos hivatására egyházunk és magyar jövőnk szempontjából. Ezt a tanulságos visszapillantást a gyülekezet mindvégig érdeklődéssel hallgatta. A Himmusz eléneklésével ért véget a megható ünnepség, mely után az Ifjúsági Otthonban 100 terítékes közebed volt, érdemekben gazdag lelkipásztorunk tisztelétére. Több értékes pohárköszöntő hangzott el. A legkelembesebb hangulatban a fiatalság táncmulatsága zárta be a felejthetetlen kedves napot. Kellett is már egy ilyen nap és alkalom, mely a hosszú elnyomatás után a falu népét még jobban összehozza és a testvériség, együvértartozás szellemét erősítse, továbbfejlessze az egyetértés békés együttműködés jegyében. Az ünnepeltnek még egyszer Istentől minden jót kívánunk. Jelen volt.

DULL LÁSZLÓNÉ, SZENTIVÁNYI ANNA úrnőt, aki anynyi értékes költeménnyel gazdagította lapunkat és naptárunkat, „a magyar szövegírók, zeneszerzők és zeneműkiadók szövetkezetébe“ beválasztották. A jeles költőnő, aki egyúttal zeneszerző is, most már nagyobb körben tudja kifejezni kiváló tehetségét, mert dalait a rádió is közvetíteni fogja.

ORSZÁGOS PROTESTÁNS NAPOK. A magyarországi protestánsok egyetlen átfogó egyháztársadalmi egyesülete, az Országos Bethlen Gábor Szövetség az idén is — immár harmadízben — október 26-tól november 2-ig megrendezi az Országos Protestáns Napokat Budapesten. Főünnepségek október 30-án és 31-én. Az előző esztendőök Protestáns Napjai gazdag lelki ajándékait közel százezer protestáns hívő vitte szét az országban. Az idén is testvéri találkozóra hívják az Országos Protestáns Napok mindazokat, akik bizonyosságot akarnak tenni evangéliumi hitükről és protestáns öntudatukról.

Minden protestáns magyart szeretettel hívnak és várnak a III. Országos Protestáns Napok. *Vidéki felutazók részére 50 százalékos vasuti kedvezmény. Utazások október 24-től november 7-ig.* Vidéki felutazók részére Budapestről kiindulva bármelyik állomásra oda és vissza további kedvezmény. Vasuti igazolványok vásárlása a lelkészi hivatalokban, az IBUSZ fiókirodáiban és bizományosainál, az állomási IBUSZ pavillonokban és a Hangya fiókjézeteinél. A MFTR-en 50 százalékos menetdíjkedvezmény. A HÉV-en II. osztályú jegy III. osztályon oda-vissza utazásra jogosít. Vidéki felutazók részére kedvezményes elszállásolás. Az Országos Protestáns Napokra vonatkozó minden felvilágosítást készségesen nyújt az Orsz. Bethlen Gábor Szövetség, Budapest, IV., Semmelweis-u. 17. I. 1.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK. Egyik kedves olvasónk azt hiszi, hogy az U. K. utolsó száma azért volt oly kevés oldalszámon megjelenve, mert nincs közlemény. Tévedés. Közlemény bőven van, de pénz van kevés. A papír ára ismét emelkedett. Arra kérjük tehát előfizetőinket, tagtársainkat, hátraleákaikat küldjék be és előfizetéseiket újítsák meg, mert a lapot csak így lehet fönntartani.

NYUGTÁZÁS. *Az egyesület pénztárába szeptember 25-től október 10-ig előfizetői díjat fizettek:* Hosszú Lajos, Jakabffy Erzsébet, Kolozsvár; Izsáky Antalné, Dés; Szathmári Miklós, Uj-Szeged; Nagy Endre, Kissolymos; Marosi Albert, Maroshévíz 1941-re; Bartalis Albert, Máté Lajos, Iobb Dénes, D. F. Ifjúsági Egyesület, Nőegylet, Balog Elek, Demeter Mózes, Jakab Ferenc, László Dénes, László Zsigmond, Sándor Sándor, Szabó Lajos, Sándor Balázs, Vass Elek, Zoltán Dénes, Jakab Dénes Városfalva 1940-re; Fekete József Marosvásárhely 1939—42-re; Balázs Mózes, Balázs Ferenc, Balázi Sándor, György József, Sata Lajos, Sata Mózes, Ifj. Sándor István, Id. Sándor Ferenc, Sándor János, Id. Sándor István, Sata János, Sóos Lajos, Id. Vass Sándor, Ifj. Vass Sándor Lókod 1940-re; Nagy Klára, Nagy Béla Marosvásárhely 1940-re; Bencze Gyula Maroshévíz 1940—41-re; D. F. Ifjúsági Kör Lókod 1937—41-re; Bányai Sándorné Dés, 1936-ra

Tagsági díjat fizettek: Gál József Nagykároly, 1941-re; Kelemen Árpád Székelykál, 1940—41-re; Nagy Zsigmond Mezőbergenye, Fazakas Piroška Marosvásárhely, Nagy József Kolozsvár, 1940-re; Unitárius Egyházközség Lokod, 1937—41-re; dr. Gálfalvi István Szolnok, József Lajos, Özv. József Lajosné, Timár Lajosné Sepsiszentgyörgy, Pál István Kolozsvár 1941-re.

Alapítói díjban fizettek: Richter Rudolfné Siménfalva 5 P., Ádám Dániel Homoródszentpéter 10 P., Mesztek László Kolozsvár 20 P. Kolozsvár, 1941. október 10. *Gálfi Lőrinc.*

Az „Unitárius Közlöny“ megjelenik havonta 15 én

Felelős szerkesztő és kiadó: BENCZÉDI PÁL, Kolozsvár, Kossuth L. u. 9.

„Pallas“ könyvnyomda Kolozsvár, Bólyai-utca 7. Telefon 11-58.

Felelős vezető: Kahlfürst Imre.